

LZA HSZN atskaite par 2023. gada 2. pusgadu

1. Zinātniskās nodaļas organizētās sēdes

28. septembrī tiešsaistes sēde Zoom.

Darba kārtība:

LZA īsteno locekļu un korespondētājlocekļa kandidātu uzklauššana.

Par sevi un savu zinātnisko darbību ziņoja:

1. Īstenā locekļa kandidāts Pauls Daija – *Dr. philol.* (2013). Latvijas Nacionālās bibliotēkas pētniecības vadītājs. LZA korespondētājloceklis (2018).
2. Īstenā locekļa kandidāts Ivars Ijabs – *Dr. sc. soc.* (2007). Eiropas Parlamenta deputāts, LU Sociālo zinātņu fakultātes asociētais profesors. LZA korespondētājloceklis (2017).
3. Korespondētājlocekļa kandidāts Jānis Pleps – *Dr. iur.* (2011), LU docents, LR Augstākās tiesas Senators (2022). Tiesību zinātne – viens pieteikums, viena vakance.
4. Dažādi (t.sk. nodaļas locekļu atskaites).

26. oktobrī tiešsaistes sēde Zoom.

Darba kārtība

LZA locekļu vēlēšanām pieteikto kandidātu ziņojumu uzklauššana:

1. Ārzemju locekļa kandidāta Luboša Šveca, Ph. D. (1988), ziņojums par sevi un savu zinātnisko darbību. Prāgas Kārļa Universitātes docents. Izvirza LZA īst.loc. V. Bērziņš, A. Vasks.
2. Korespondētājlocekļa kandidātes Daces Balodes, *Dr. phil.* (2006), ziņojums par sevi un savu zinātnisko darbību. LU Senāta priekšsēdētāja, LU Teoloģijas fakultātes profesore. Izvirza LU Teoloģijas fakultātes dome.
3. Korespondētājlocekļa kandidātes Ivetas Reinholdes, *Dr. sc. pol.* (2003), ziņojums par sevi un savu zinātnisko darbību. LU Sociālo zinātņu fakultātes Politikas zinātnes nodaļas vadītāja, profesore. Izvirza LZA īst.loc. I. Druvieta, B. Rivža.
4. HSZN priekšsēdētāja G. Zemīša ziņojums par goda locekļa kandidātu Aivaru Kārli Pētersonu (pulkvežleitnants, militārvēsturnieks). Izvirza LZA īst.loc. V. Bērziņš.
5. Citi jautājumi.

17. novembrī Youtube un HSZN mājaslapā tika izvietota akadēmijas locekļiem veltītā HSZN priekšsēdētāja akadēmiķa Gunta Zemīša uzruna Latvijas valsts 105. gadadienā.

8. decembrī Zentas Mauriņas vārdbalvas komisija nolēma piešķirt Zentas Mauriņas vārdbalvu Ph.D. Reinim Vilciņam par promocijas darbu “Scientisma kritika Ludviga Vitgenšteina filozofijā”.

14. decembrī Jāņa Endzelīna vārdbalvas komisija nolēma piešķirt Annai Stafeckai Jāņa Endzelīna vārdbalvu par ieguldījumu ģeolingvistikā – jomā, kas uzskatāma par Jāņa Endzelīna dialektoloģisko pētījumu tiešu turpinājumu.

18. decembrī Teodora Celma vārdbalvas komisija nolēma piešķirt Igoram Šuvajevam Teodora Celma vārdbalvu par grāmatām "Marginālijas" (Neputns, 2023) un "Rūpēs par dvēseli" (Zvaigzne ABC, 2019).

19. decembrī Jauno zinātnieku balvas komisija nolēma piešķirt Jauno zinātnieku balvu *Mg. art.* Libertai Stomai par maģistra darbu “Rīgas pilsētībūvniecības, celtnu arhitektonikas un dekora interpretācija Heinriha Tūma Rīgas 1612. gada panorāmā”.

21. decembrī notika HSZN Padomes sēde, kurā padomes locekļi izvērtēja LZA iesniegtos humanitāro un sociālo zinātņu jomu pieteikumus LZA ikgadējam konkursam “Nozīmīgākie zinātnes sasniegumi 2023. gadā”.

3. HSZN organizētās izstādes.

No 18. septembra līdz 31. oktobrim Latvijas Zinātņu akadēmijas 2. stāva izstāžu zālē mākslinieka Vjačeslava Teleša (baltkrievu val. Vjačka Ceļešs) darbu izstāde “No Tērvetes albuma”.

No 7. novembra līdz 31. decembrim Latvijas Zinātņu akadēmijas 2. stāva izstāžu zālē skatāma Ainas MUZES (1943–2017) tekstiliju izstāde “Bezgalīgais pavediens”.

4. Sadarbība ar dažādām organizācijām projektu realizācijā.

17. oktobrī HSZN priekšsēdētājs Guntis Zemītis LZA Senātā ziņo par sagatavoto atbildi sabiedriskajai organizācijai “Publiskās atmiņas centrs” par izteikto priekšlikumu pārdēvēt Ostas prospektu par “Brāļu Kokaru birzi”.

Jelgavas Sabiedriskajā centrā **no 9. līdz 13. novembrim** projekta “Atbalsts Jelgavā dzīvojošo Ukrainas civiliedzīvotāju iekļaušanai Latvijas sabiedrībā” ietvaros Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētājs akadēmiķis Guntis Zemītis nolasīja četras lekcijas ar tām sekojošām pārrunām. Lekcijās Jelgavā dzīvojošie ukraiņi tika iepazīstināti ar Latvijas vēstures pamatjautājumiem, starpnacionālo attiecību vēsturi Latvijā un Latvijas Satversmes vērtībām.

12. decembrī Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē norisinājās IV Jāņa Stradiņa akadēmiskie lasījumi, veltīti Jāņa Stradiņa 90 gadu jubilejas atcerei un Latvijas valstiskuma 105. gadskārtai.

Soreiz lekciju triptihs “No apgaismības uz valsti” aicināja pārdomāt apgaismības lomu latviešu nācijas un Latvijas valstiskuma tapšanā, pastāvēšanā un nākotnes perspektīvā. Ar priekšlasījumiem uzstājās gleznotājs LZA goda loceklis Imants Lancmanis, rakstniece LZA goda locekle Māra Zālīte un teologs LZA goda loceklis Juris Rubenis, diskusiju vadīja Eduards Liniņš. Pasākumu organizatori bija Latvijas Nacionālā bibliotēka un Stendera biedrība. Organizācijas darba grupā piedalījās LZA locekļi Pauls Daija un Guntis Zemītis.

Guntis Zemītis kā LZA pārstāvis, darbojies Rīgas Domes Pieminēkļu padomē.

5. Nodaļas darbs zinātniskās ekselences apzināšanā.

29. septembrī Mencendorfa namā, Rīgā Guntiz Zemītis piedalījās Vijas Strupules monogrāfijas "Dekoratīvā glezniecība Rīgas interjeros 16.gadsimts-18.gadsimta trešais ceturksnis" atvēršanas svētkos. Vērtējot 2023.gada sasniegumus zinātnē Vijas Strupules monogrāfija humanitāro un sociālo zinātņu nozarē ieguvusi otro vietu.

6. oktobrī, Saeimā, vērtējot Baltijas Asamblejas balvas kandidātus, starptautiska žūrija lēma šī gada balvu zinātnē piešķirt Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklim mākslas zinātņu doktoram Arnoldam Laimonim Klotiņam par monogrāfijām "Mūzika pēckara staļinismā: Latvijas mūzikas dzīve un jaunrade 1944-1953" un "Mūzika bēgļu gaitās: Latviešu mūzikas dzīve un jaunrade pēckara Eiropā 1944-1951".

11. oktobrī Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs rakstniekam, scenāristam un Triju Zvaigžņu ordeņa komandierim, LZA goda loceklim Albertam Belam pasniedza Cildinājuma rakstu, godinot rakstnieku 85 gadu jubilejā.

24. oktobrī valdība atbalstīja Ministru kabineta balvas piešķiršanu sešām izcilām personībām un organizācijām par nozīmīgiem nopelniem valsts drošības, zinātnes, izglītības, labklājības, vardarbības mazināšanas un kultūras jomās. Ministru kabineta balva ir Latvijas valdības augstākais apbalvojums – nākamais augstākais aiz Triju Zvaigžņu ordeņa. 2023. gadā Ministru kabineta balva par izcilu sniegumu Latvijas literatūrā un ieguldījumu Latvijas neatkarības atjaunošanā piešķirta Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklim rakstniekam Albertam Belam.

14. novembrī valdībā atbalstīts Ministru kabineta Apbalvošanas padomes priekšlikums un saskaņā ar Ministru kabineta (MK) 2010. gada 5. oktobra noteikumu Nr. 928 "Kārtība, kādā dibināmi valsts institūciju un pašvaldību apbalvojumi" 58. punktu piešķirti Ministru kabineta Atzinības raksti. Par ieguldījumu Latvijas mākslas vēsturē un kultūrā Ministru kabineta Atzinības raksts piešķirts Latvijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūta direktorei, Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) īstenajai loceklei *Dr. art. Kristiānai Ābelei*. Mākslas zinātņu doktores darbam piemīt augsta zinātniska un akadēmiska kvalitāte, kā arī ieinteresētība procesos, kas saistīti ar Latvijas sabiedrības un kultūras veidošanos un pastāvēšanu. MK apbalvojumam Kristiānu Ābeli izvirzīja LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa.

17. novembrī, sagaidot Latvijas valsts proklamēšanas dienu, ar Ministru kabineta (MK) un Izglītības un zinātnes Atzinības rakstiem apbalvoti desmit izcili nozares darbinieki par ieguldījumu zinātnē, pētniecībā un izglītībā. Svinīgā ceremonijā ministrijas Lielajā zālē Atzinības rakstus pasniedza Izglītības un zinātnes ministre Anda Čakša.

18. novembrī, Alūksnes novada pašvaldība ik gadu pasniedz īpašu apbalvojumu "Sudraba zīle", kas ir novada augstākais apbalvojums. Ozolzīle simboliski apliecina mazas zīles spēku no sevis izaudzēt varenu ozolu. Ik gadu zīle iegulst pašreizējā cilvēku rokās. Nominācijā "Kultūra" balva tika piešķirta novadniecei, Latvijas Zinātņu akadēmijas akademiķei, valodniecei Dacei Markui par mērķtiecīgu un nozīmīgu ieguldījumu malēniskās identitātes izpētē un popularizēšanā un Malēnijas kultūrtelpas saglabāšanā.

23. novembrī mākslas zinātņu doktoram, LZA goda loceklim Arnoldam Laimonim Klotiņam svinīgā ceremonijā Igaunijas galvaspilsētā Tallinā pasniegta Baltijas Asamblejas (BA) balva zinātnē. Balva piešķirta par monogrāfijām “Mūzika pēckara staļinismā: Latvijas mūzikas dzīve un jaunrade 1944-1953” un “Mūzika bēgļu gaitās: Latviešu mūzikas dzīve un jaunrade pēckara Eiropā 1944-1951”.

6. decembrī kultūras ministre Agnese Logina pasniedza Kultūras ministrijas un Ministru kabineta Atzinības rakstus deviņām kultūras nozares personībām, godinot viņu radošo ieguldījumu un mūža darbu.

Kultūras ministrijas Īpašo atzinības rakstu no kultūras ministres A. Loginas saņēma literāturzinātniece Gundega Grīnuma par ilggadēju nozīmīgu ieguldījumu literatūrpētniecībā, aktualizējot Latvijas dižgaru Raiņa un Aspazijas devumu Latvijas kultūrā.

Sagatavoja: HSN zinātniskās sekretāres p.i. Vera Hohlova
26781545, humana@lza.lv